

Entrevista a Mireia Mas i Ismael Peña-López

“Amb el projecte Educació Demà la Fundació Jaume Bofill vol aplegar a totes les persones que innoven en l'àmbit educatiu en el seu dia a dia”

Mireia Mas és cap de projectes a la Fundació Jaume Bofill i responsable del nou projecte per a innovadors educatius EDUCACIÓ DEMÀ. Ismael Peña-López, professor i investigador de la Societat de la Informació, la Divisió Digital, les TIC i el Desenvolupament, és el Director d'innovació oberta de la Fundació Jaume Bofill, i entre ambdós ens expliquen en aquesta entrevista en què consistirà i quins són els reptes del projecte EDUCACIÓ DEMÀ, que s'enceta el proper 29 de setembre.

Per què cal innovar en educació?

(IP) Pel context en què vivim. Estem en un moment de crisi a la majoria d'institucions de la nostra societat. En l'àmbit educatiu hi ha moltes veus que diuen, per exemple, que l'escola està acabada, així com els llibres de text, els professors i un llarg etcètera d'elements. Segurament tenen raó quan diuen que estem vivint la fi d'aquestes institucions tal i com les coneixem, però el problema és que no tenim recanvi. Tot i això, en altres moments de la història primer venia el recanvi que substituïa la situació anterior, però ara tenim unes institucions en crisi i no sabem què ha de substituir-les. Els temps van cada cop més i més ràpid.

A més, d'un temps a ençà es pot veure com la innovació està molt distribuïda. Ja no es troba només als grans centres de recerca, sinó també en molts àmbits de la nostra societat: a les escoles, a les empreses, a les associacions i a mil llocs. Llavors, es fa molt difícil saber qui està innovant i on ho està fent. Per això, creiem que és necessari fer aquesta “pausa” i crear espais per saber què necessitem per substituir aquestes eines que se'ns han fet velles i per donar veu a la gent que actualment ja està innovant.

Heu detectat algunes deficiències evidents de l'àmbit educatiu o l'anàlisi és més global?

(MM) L'anàlisi és de 360 graus i no s'escapa ningú. El que sí que ha fet l'equip responsable del projecte Educació Demà és identificar 9 tendències que poden ser els eixos claus, però ha de quedar clar que són fruit de la reflexió d'unes poques persones. No s'ha pretès ser exhaustiu.

(IP) Això sí, crec que amb aquestes tendències ho toquem pràcticament tot. Hem disposat les 9 tendències en tres nivells. El primer seria el més “micro”, el més pedagògic i del dia a dia, on plantegem, per exemple, si funciona la tauleta a l'escola, entre molts altres aspectes. El segon nivell vol donar respostes a com aplicarem aquestes tendències i avaluar quins

instruments tenim per fer-ho. L'últim nivell fa consideracions més "macro" i estratègiques. Ho posem en dubte tot. Aquestes tendències s'han extret de les jornades i els estudis de recerca que s'han fet durant els últims anys a la Jaume Bofill, però cal dir que la Fundació fa 46 anys que analitza la societat. El projecte ha comptat amb el coneixement intern dels professionals de la Fundació i també amb els col·laboradors més potents. El resultat van ser aquestes 9 tendències. Després es va traslladar la proposta a un comitè científic format per experts en alguna d'aquestes tendències i per persones molt reconegudes de la comunitat educativa.

Així que aquest comitè està format només per professionals de l'àmbit acadèmic?

(MM) No, no únicament. També hem comptat amb persones que treballen en altres àmbits on també s'aprèn i que no estan necessàriament dedicant-se a la docència. Per aquest motiu, no es va demanar a aquest comitè que validés la proposta, sinó que la "destrossés". Tot i això, la veritat és que finalment la proposta va ser ben rebuda.

(IP) Per exemple, plantejarem si cal l'escola o si és necessari un ministeri d'educació. Crec que pràcticament toquem tots els àmbits que poden influir en l'educació del futur.

Com, per exemple, la "internet de les coses".

(IP) Sí. Ens preguntem com impacta en l'educació la "internet de les coses". Creiem que és una manera de revolucionar la definició dels objectes d'aprenentatge. Es pot aprendre amb tot i tot pot concórrer en l'aprenentatge.

Però exactament de què parlem quan parlem d'innovació en l'àmbit educatiu? Només de tecnologia?

(IP) No, i això és un aspecte molt important del projecte. Quan es parla d'innovació l'any 2015 sembla que només es parli de tecnologia. Sembla que innovar només estigui relacionat amb els ordinadors, les tauletes o els telèfons intel·ligents. Però voldria defugir d'aquesta idea.

(MM) De fet, de les 9 tendències proposades la majoria no tenen a veure amb la tecnologia. Quan parlem de la "internet de les coses" sí que parlem de tecnologia, però no ho fem quan parlem, per exemple, de l'organització d'una comunitat. Creiem que l'aprenentatge és una cosa col·lectiva i que es viu en grup, no de manera individual.

No serà, doncs, una apologia de la tecnologia.

(MM) En absolut. En alguns casos pot ser protagonista però en moltes altres tendències és només instrumental.

Però sí es posarà en dubte el sistema educatiu actual.

(IP) Durant milers d'anys l'escola pràcticament no existia i el coneixement es transmetia oralment i de forma més o menys desorganitzada. Tal i com la coneixem ara, l'escola universal és fruit de la Revolució Industrial i a efectes molt pràctics té només 150 o 200 anys. Semblava que amb l'escola i la universitat en teníem prou. Vam passar a l'altre extrem, de no tenir escola a considerar que tot el que es podia aprendre era a l'escola i enlloc més. Ara ens trobem a una tercera etapa on veiem que l'escola és necessària, però no és suficient. Hi ha molta gent que pensa que ja no es tracta d'ensenyar o de tenir un sistema educatiu, sinó de desenvolupar el concepte "aprenentatge". La Fundació Jaume Bofill amb aquest projecte no vol parlar

d'ensenyament, ni de docència, ni de sistema educatiu, sinó d'aprenentatge, d'innovació, de reptes i solucions a les noves necessitats educatives. El concepte aprenentatge connecta amb la família, la feina, el lleure i molt altres àmbits de la societat. Volem interlocutar amb tots ells.

Però quins són exactament els reptes d'EDUCACIÓ DEMÀ?

(MM) Des del meu punt de vista el primer repte és saber què s'està fent, qui ho està fent i com. Seria fer un "inventari" de la innovació en l'àmbit educatiu i crear una comunitat d'aprenentatge. El segon repte seria posar aquestes iniciatives innovadores a l'abast dels protagonistes de l'educació. És a dir, es vol conèixer qui està innovant, en què s'està innovant i com la gent ho pot portar a casa seva. Principalment es pretén identificar i donar visibilitat a aquelles persones que en el seu dia a dia contribueixen amb l'educació aportant noves idees i noves maneres d'abordar problemes educatius. Alhora, es vol inspirar a aquests protagonistes del canvi educatiu aportant iniciatives, tendències i eines. I, finalment, volem impulsar espais col·laboratius on puguem construir conjuntament solucions a alguns reptes que actualment tenim en educació.

Imaginem, per exemple, un professor d'institut que ha fet ús d'un videojoc per ensenyar geografia i no li ha anat malament amb els seus alumnes. Com pot participar en el projecte?

(MM) Ell mateix pot explicar i compartir la seva experiència relatant els principals elements de la seva iniciativa al Mapa de la innovació educativa que es trobarà al web del programa EDUCACIÓ DEMÀ; al Mapa trobarà altres professionals innovadors amb els que podrà connectar i intercanviar idees. També hi trobarà experiències i entitats que treballen per l'educació. Segurament el convidarem a algun dels seminaris oberts sobre tendències educatives que realitzarem (CAMPBASE) i li demanarem que expliqui la seva iniciativa als altres protagonistes del canvi educatiu. Finalment, participarà a un dels tallers tancats del projecte (EDULAB) perquè comparteixi dubtes, metodologies, etc., amb la resta de les persones que formaran part de la comunitat d'innovadors.

Es vehicularà a través d'una web?

(IP) Sí, el pal de paller serà la web www.educaciodemà.cat (que estarà disponible el 28 de setembre). Una de les eines fonamentals serà el QUI ÉS QUI, el Mapa de la innovació educativa a Catalunya on tothom es podrà donar d'alta fàcilment i nosaltres només vetllarem per a què els usuaris s'ajustin als objectius del projecte. A més del web, però, hi haurà força altres punts de trobada, tant presencials en seminaris i tallers, com virtuals, en blogs, fòrums i seminaris web. Volem realment articular un àgora d'intercanvi on cadascú pugui acostar-s'hi en el format que més li agradi o convingui.

Com serà l'acte de llançament del projecte del 29 de setembre?

(MM) Volem que sigui una festa, un acte relativament informal. Explicarem per què fem això però no volem convèncer a ningú. Al contrari, l'objectiu és aplegar les persones que són conscients del canvi que s'està produint.

(IP) Sobretot volem començar a fer bullir l'olla i que aquest acte de presentació sigui el germen d'aquesta comunitat. Cal recordar, a més, que els que no assisteixin a l'acte ho podran seguir en directe a través d'un [streaming](#).

Serà, doncs, un acte obert a propostes.

(MM) Sí, volem saber què n'esperen del projecte. I, en funció del que ens diguin, repensar, si escau, algunes accions.

Compartir el coneixement.

(IP) Exacte. Aquest és el "leitmotiv" de tot el projecte. És a dir, no és una iniciativa pilotada per la Fundació Jaume Bofill i que té uns savis que volen pontificar la resta del món. Al contrari, volem realment identificar les milers de veus que hi ha al territori que innova en el seu dia a dia. Fins i tot la gent que no sap que innova o que creu que no cal dir-ho. El que fa la Fundació és posar la plataforma per donar veu a aquestes persones. La protagonista ha de ser la gent.

www.educaciodemà.cat

✉ info@educaciodemà.cat / **t** @FundacioBofill / #eduDema